

Εισηγήσεις Ρωμαϊκού Δικαίου

Ενότητα 7: Δίκαιο των αγωγών/ενοχών

Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη
Νομική Σχολή

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δίκαιο των αγωγών/ενοχών

Περιεχόμενα ενότητας

1. Διαδικασία απονομής δικαιοσύνης
2. per formulam διαδικασία
3. Δομή formula
4. Extra ordinem cognitio
5. obligatio-ionis: ο ενοχικός δεσμός

Διαδικασία απονομής δικαιοσύνης

- Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Ρώμη ήδη από την εποχή της Βασιλείας γινόταν σε δύο στάδια:
 - **In iure**: ενώπιον του Άρχοντος που δικαιοδοτεί.
 - **Apud iudicem** ή **in iudicio**: ενώπιον του Δικαστή που δικάζει.
- Η διαδικασία σε δύο στάδια εφαρμοζόταν τόσο κατά την αρχαιότερη διαδικασία των **legis actiones**, όσο και κατά την **per formulam** διαδικασία, όχι όμως στη μεταγενέστερη **extra ordinem cognitio**.

In iudicio

- Ο iudex unus που δίκασε κατά το στάδιο in iudicio κληρωνόταν από έναν ειδικό πίνακα, το λεύκωμα των δικαστών (album iudicum). Αρχικά το λεύκωμα αυτό περιείχε μόνο ονόματα προσώπων που περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των Συγκλητικών, με τον οποίο στην ουσία ταυτιζόταν. Παρόλες τις πολιτικές διακυμάνσεις σχετικά με το ποιοι πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο album iudicum, «ο κανόνας παρέμεινε να λαμβάνονται οι ιδιώτες δικαστές μόνο από τους ευπορότερους Ρωμαίους».

Δημητρίου Χ. Γκόφα, [Ιστορία και Εισηγήσεις του ρωμαϊκού δικαίου](#), Β'/Γ' έκδοση, τόμος VI, Αθήνα – Κομοτηνή 1988, σελ. 11 επ.

per formulam διαδικασία

- **formula**: έγγραφο δικαστικό πρόγραμμα που καταρτιζόταν με φροντίδα του Πραίτορα, στο οποίο:
 - όριζε τον δικαστή που επρόκειτο να δικάσει την υπόθεση
 - έθετε τα νομικά και πραγματικά ερωτήματα της υπόθεσης και εξουσιοδοτούσε το δικαστή να απαντήσει σε αυτά με την απόφασή του.

Δομή formula

- **Demonstratio**: έκθεση των πραγματικών περιστατικών (Gai. 4, 40: res de qua agitur)
- **Intentio**: προσδιορισμός του αιτήματος του ενάγοντος (Gai. 4, 41: intentio est ea pars formulae qua actor desiderium suum concludit).
- **Adiudicatio**: παροχή εξουσιοδότησης στο δικαστή να επιδικάσει την κυριότητα του πράγματος που αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς σε έναν από τους διαδίκους (Gai., 4, 42: adiudicatio est ea pars formulae, qua permittitur iudici rem alicui ex litigatoribus adiudicare..).
- **Condemnatio**: παροχή εξουσίας στο δικαστή να απαγγείλει καταδίκη ή απαλλαγή του εναγομένου (Gai., 4, 43: condemnatio est ea pars formulae qua iudici condemandi absolvendive potestas permittitur).

Extra ordinem cognitio

- Η διαδικασία αυτή ανάγεται στην εποχή της Ηγεμονίας (27 π.Χ. – 284 μ.Χ.), οπότε τόσο οι Άρχοντες, όσο και οι Υπάλληλοι της αυτοκρατορικής διοίκησης έλυναν ιδιωτικές διαφορές χωρίς να ακολουθούν τη διαδικασία της *per formulam*.

Χαρακτηριστικά της *extra ordinem cognitio*

- Διαδικασία σε ένα στάδιο.
- Κλήτευση ύστερα από εξουσιοδότηση του δικαστή (***denuntiatio ex auctoritate***).
- Ελεύθερη εκτίμηση αποδείξεων.
- Γραπτή διατύπωση αποφάσεων.
- Έφεση (***appellatio***) κατά των αποφάσεων ενώπιον του Ηγεμόνα ή προσώπου εξουσιοδοτημένου απ' αυτόν.

obligatio-ionis: ο ενοχικός δεσμός

- Το περιεχόμενό της μπορεί να συνίσταται σε:
 - **Dare**: δίδω, αποδίδω, μεταβιβάζω.
 - **Facere**: πράττω, ενεργώ.
 - **Praestare**: χορηγώ, εγγυούμαι.

Ενοχές

- Οι Ρωμαίοι διέκριναν τις ενοχές ανάλογα με την αιτία γενέσεώς τους με βάση την οποία προσδιορίζεται και η **αγωγή (actio)** με την οποία μπορεί να επιδιωχθεί δικαστικά η οικεία αξίωση.
- Η ρωμαϊκή έννομη τάξη γινόταν αντιληπτή ως σύνολο ορισμένων και εξατομικευμένων **actiones**, τις οποίες συνέτασσε και χορηγούσε κάθε φορά, ανάλογα με την περίπτωση, ο πραίτορας.
- Η χορήγηση των actiones προβλεπόταν στο ήδικοτο (**edictum**) που ο πραίτωρ εξέδιδε στην αρχή της θητείας του εν είδει προγραμματικών δηλώσεων.
- Στο ήδικοτο περιλαμβανόταν μια σειρά υποδειγμάτων actiones.

Διάκριση ενοχών

- **Ex delicto:** από αδικοπραξία.
- **Ex contractu:** από σύμβαση.
 - **Re:** καταρτίζεται με δόση πράγματος.
 - **Verbis:** καταρτίζεται με εκφώνηση τυποποιημένων εκφράσεων.
 - **Litteris:** καταρτίζεται εγγράφως.
 - **Solo consensu:** μόνο με συναίνεση.

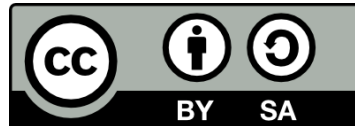
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη. «Εισηγήσεις Ρωμαϊκού Δικαίου. Δίκαιο των αγωγών/ενοχών.». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS152/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κονταργύρης Ξενοφών
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2013-14

